

Dominika Gruntkowska

Uniwersytet Pomorski w Słupsku

E-MAIL: dominika.gruntkowska@upsl.edu.pl ORCID: 0000-0002-2904-5187

Oskar Szwabowski

Uniwersytet Pomorski w Słupsku

E-MAIL: o.szwabowski@gmail.com ORCID: 0000-0002-7464-0081

O projekcie *Publiczne pedagogie The Analogs*

STRESZCZENIE

Tekst stanowi opis projektu *Publiczne pedagogie The Analogs*. Prezentujemy historię projektu, główne podstawy oraz planowane działania.

SŁOWA KLUCZOWE: publiczne pedagogie, punk, pedagogika kultury popularnej, The Analogs

Początek

Zaczęło się od fascynacji, którą wspólnie podzielaliśmy do szczecińskiego, punkowego zespołu The Analogs. Nie tylko dyskutowaliśmy o tekstach Pawła „Piguły” Czekają, ale też zainteresowaliśmy się ich działalnością społeczną. Ich inicjatywa *Projekt Pudło*, gdzie grali przede wszystkim w więzieniach i zakładach karnych, wydała nam się bardzo ciekawa pod względem pedagogicznym. Tak samo jak praca z młodzieżą w Trzebieży, gdzie Piguła wykorzystywał rap do przepracowywania doświadczenia. Dodatkowo The Analogs pomagają też bezdomnym kotom w ramach wpierania Kocięgo Warpna. Działalność zarówno muzyczna, jak i społeczna, uznana została przez nas za wartą przebadania.

Rozpoczęliśmy nasz projekt w maju 2022 roku, po tym jak zorganizowaliśmy spotkanie z The Analogs, które odbyło się w Szczecinie w Klubie Studenckim Szafa 12.05.2022 pod tytułem *Muzyka jako narzędzie zmiany. Publiczne pedagogie The Analogs i „Projektu Pudło”*. Włożona w przygotowanie wydarzenia praca i inspiracje, jakie narodziły się podczas ponaddwugodzinnej imprezy muzyczno-naukowej, skłoniło nas do kontynuowania badań.

Przyjęliśmy teoretyczną perspektywę, którą wykorzystaliśmy przy opracowaniu materiałów do wspomnianego spotkania. I pozostaliśmy w nurcie oddolnego tworzenia badań, programowo nie ubiegając się o granty na jego

realizację. Rozpoczął się on w półinstytucjonalnej formie – jedna z osób nie była zatrudniona na żadnej uczelni wyższej. Dopiero po przeniesieniu się badaczy do Akademii Pomorskiej w Słupsku (obecnie Uniwersytet Pomorski w Słupsku) osadził się instytucjonalnie.

Dlaczego The Analogs?

Wybór The Analogs jako naszego przedmiotu badań podyktowany był przede wszystkim naszymi biograficznymi historiami. Możliwe, że gdyby nie nasze powiązanie z kontrkulturą, politycznym aktywizmem i zamieszkiwanie określonego miasta nie pojawiliby się w polu naszej percepcji. To, że ich zauważaliśmy pozwoliło dostrzec, że poza długą obecnością na tak zwanej scenie – od 1995 roku – uwikłani są w działalność społeczną (*Projekt Pudło*, Kocie Warpno, współpraca z PFPU – Polska Fundacja Przeciwdziałania Uzależnieniom).

Dwie rzeczy – teksty i aktywność – pozwoliły nam uznać, że są ciekawym przykładem publicznych pedagogii. Piosenki The Analogs są interesującą krytyką społeczną – niewolną od dwuznaczności, również ewoluującą. One same są pedagogicznymi interwencjami, więc są ciekawe z perspektywy pedagogiki kultury popularnej, jako przestrzeń uczenia się. Dodatkowo, ze względu na ewolucje niektórych wątków pozwalają prześledzić samoedukację The Analogs – zmiany w promowaniu niektórych wartości, rozumieniu pewnych fenomenów społecznych.

O The Analogs warto pisać, ponieważ ich aktywność jest bardzo szeroka, dotykająca wielu współczesnych społecznych problemów. Przejawia się na wielu polach aktywności. Nawet koszulki zespołu nie są jedynie niewinnymi ubraniami, ale wokół niektórych wzorów potrafią toczyć się dyskusje, jak chociażby o log The Analogs w tęczowych barwach. Często są powiązane z politycznym czy społecznym przekazem.

The Analogs są zjawiskiem społecznym, który jest wart namysłu z perspektywy pedagogicznej. Tymczasem, w momencie podjęcia przez nas projektu, nie znaleźliśmy żadnej pracy poświęconej The Analogs. Pojawiają się niekiedy na marginesach (np. Rajnerowicz, 2019), ale nie ma ani historii ich zespołu, ani opisu ich społecznych praktyk, ani analiz ich twórczości. Te braki chcemy zapełnić, a jednocześnie wpisać się w rozwój pedagogicznie zorientowanych studiów kulturowych, czy też może publicznych pedagogii. To znaczy, przyczynić się do intensyfikacji niektórych efektów The Analogs i poprzez publikowanie wejść w obszar publiczny, zabrać głos w sprawie wspólnej. Temu ma służyć przede wszystkim efekt końcowy czwartego etapu naszego projektu.

Perspektywa i podstawa

Piotr Zańko stwierdza, że „edukacja, która przyczynia się do emancypacji i zmiany społecznej, operuje współcześnie głównie poza rzeczywistością szkolną” (Zańko, 2020, s. 13). Mieczysław Malewski dydaktykę krytyczną lokuje przede wszystkim w nieformalnej edukacji (Malewski, 2010). Henry Giroux podkreśla, że kultura popularna słała się istotną przestrzenią uczenia się, co wymaga jej uwzględniania z pedagogicznej perspektywy – podejście takie wiąże z publiczną pedagogiką (Giroux, 2011).

Nie tylko emancypacja, ale ogólnie większość edukacji, dzieje się poza szkołą i ma istotne znaczenie polityczne i pedagogiczne. Pedagogika kultury popularnej staje się zatem ważnym obszarem analizy i interwencji. Toteż kultura popularna „decyduje o naszej tożsamości” (Jakubowski, 2016, s. 21; zob. Melosik i Szkudlarek, 1998), to z niej dowiadujemy się często jak to jest być określoną osobą (Guy, 2007). Kultura popularna jest też przestrzenią dialogu, społecznej debaty, gdzie poruszane są i komentowane współczesne lęki, problemy, codzienne doświadczenia ludzi (Jakubowski, 2002). Jest to przestrzeń ścierania się i nadawania znaczeń, źródłem pojęć, paliwem dla wyobraźni (Melosik, 2010).

Istotność znaczenia kultury popularnej jest już chyba elementem zdrowego rozsądku pedagogiki. Również dla nas jest ona ważnym źródłem sensów, przestrzenią kontestowania zastanej rzeczywistości, zapisem doświadczeń, leków, nadziei – wyrazem niekiedy buntu. Zwłaszcza w naszym projekcie, kultura popularna zbliża się do kultury ludowej, gdzie wykluczeni odgrywają bunt wobec nieakceptowanych przez nich warunków egzystencji. Jest to miejsce, gdzie podporządkowani mogą przemówić (Jakubowski, 2021; zob. o folklorze i buncie Rauszer, 2020).

Określamy jednak nasz projekt jako publiczne pedagogie nie zaś pedagogikę kultury popularnej. Kaela Jubas, Nancy Taber i Tony Brown czynią rozróżnienie między publicznymi pedagogiami a kulturą popularną jako pedagogiką ze względu na to, że ta pierwsza mocno osadzona jest w koncepcji Giroux. Poza tym ma szerszy zakres włączając wszelkie przejawy kultury, również te, które nie wchodzą w zakres kultury popularnej (Jubas, Taber i Brown, 2015). My przyjmujemy termin publiczne pedagogie z innego powodu.

Niewątpliwie bliska nam jest perspektywa pedagogiki krytycznej i odniesienie do Giroux nie stanowi dla nas problemu – chociaż dostrzegamy więcej emancypacji w kulturze popularnej niż dominacji. Zresztą do jego rozumienia publicznych pedagogii odnosimy się bezpośrednio. Nie chodzi nam o problem, czy subkulturowe działania kulturowe można zaliczyć do

kultury popularnej – biorąc pod uwagę jej współczesną charakterystykę, odnoszącą się też do ludowej kultury, folkloru, to jak najbardziej tak. Publiczne pedagogie używamy, aby podkreślić publiczny charakter działań The Analogs. W tym przypadku publiczne ma charakter wartościujący, ukazujący charakter danej aktywności.

Publiczna pedagogia oznacza to, co edukacyjne ułożone poza murami szkoły (Giroux, 2011). Nie ogranicza się jedynie do kultury popularnej, ale obejmuje też muzea, galerie, praktyki zakłócania kultury, różne „działania kontrhegemoniczne i ruch oporu aktywistów społecznych” (Sandlin, Schultz i Burdick, 2010, s. 4). To, co istotne, to nie tylko miejsce dziania się edukacji, ale jej publiczny charakter. Jeanne F. Brady dostrzega, że tego typu pedagogika zakłóca hegemonie, stawia opór, opowiada się za sprawiedliwością (Brady, 2006). Niekoniecznie wspiera „kulturę korporacji”, ale tworzy przestrzeń „politycznego i kulturowego oporu, możliwości kontrhegemonii i odnowy kulturowej (Salvio, 2017, s. 13). W tym kontekście można byłoby wyodrębnić anty-publiczne publiczne pedagogie i publiczne publiczne pedagogie (Morris, 2012).

Te dwa znaczenia publicznego są dla nas kluczowe: przestrzeń wspólna i dobro wspólne. The Analogs robią publiczną pedagogię, bo odbywa się ona poza murami szkoły, ale robią ją też dlatego, że promują sprawiedliwość społeczną, wolność, przeciwstawiają się hegemonii – czynią wywrotową pracę krytyczną.

To jest nasza perspektywa badawcza. Badając punkrokową twórczość The Analogs interesują nas przede wszystkim teksty.

Specyficzną rolę w muzyce popularnej odgrywa warstwa tekstowa. Zwłaszcza w muzyce rockowej teksty są pewnymi „komunikatami o świecie”, tak więc dostrzec w nich można pokoleniowe problemy, marzenia i obawy (Jakubowski, 2021, s. 95).

Traktując tekst jako przedmiot podchodzimy do niego w duchu neoklasycznego czytania (Kozyr-Kowalski, 2004) czy też by uniknąć pozytywistycznego ukąszenia sugerującego, że tekst jest dany jako coś przejrzystego, idziemy w stronę „etycznego czytania” próbującego dotrzeć do znaczenia tekstu, do zrozumienia tekstu Innego, a nie tylko go wykorzystać (Burzyńska, 2013). Niekiedy odwołujemy się do auteotnografii, aby prześledzić własne nastawienia i tego, jakie efekty tekst w nas wywołuje (zob. Herrmann, 2013; Manning i Adams, 2015).

Jeżeli zaś chodzi o podstawę teoretyczną, to nie przyjmowaliśmy żadnej. Punktem wyjścia są teksty, które traktujemy jako dane i za-dane. To w ramach pracy z utworem wyłaniają się odwołania do koncepcji teoretycz-

nych, pojęć. Używamy nie tyle teorii, co narzędzi, które pozwalają lepiej ująć problem poruszany w tekście, rozzarzyć interpretacje, ukazać coś w innym świetle. Niemniej, ze względu na to, że *The Analogs* wywodzą się z kultury punk, odniesienie do sytuacjonizmu, anarchizmu wydają się oczywiste (Dąbrowska-Lyons, 2021; Dale, 2012; Way, 2021). Stanowią one podstawowy punkt odniesienia przy zatrudnianiu innych teorii.

Realizacja i przewidywalne efekty

Projekt realizowany jest w czterech etapach:

- etap pierwszy, stanowi analizę tekstów zespołu oraz zbierania materiałów odnośnie do twórczości. Dokonujemy pracy blisko tekstu. Najpierw dzielimy zebrane utwory na tematy, które zostały wyłonione w trakcie wielokrotnego odsłuchiwania piosenek. Wyodrębniliśmy tematy takie jak: autorytet, polityka, miasto, wspólnota, opór, prawo, edukacja, miasto, kobiecość, męskość, używki, muzyka, los, miłość, romantyzm, kapitalizm, wolność. Każdemu przypisaliliśmy określone tytuły, a następnie wyłoniliśmy podtematy – dokonaliśmy kodowania;
- etap drugi, to interpretacja i uporządkowywanie podtematów. Na tym etapie wprowadzamy też teorie pomagające czytać tekst oraz ukazywać jego pedagogiczny wymiar. Interpretacja przebiega dwustopniowo. Pierwsza oparta na samym tekście, tym, co w nim bezpośrednio odnajdujemy, a następnie druga, odnosząca się już do wypracowanych odczytań i krytycznie podchodząca do pierwszego efektu. Krytyczność jest intensyfikowana przez splatanie tekstu-interpretacji z teoriami, wykorzystywanymi często jako skrzynki z narzędziami;
- etap trzeci, dotyczy elementów związanych z działalnością zespołu. Źródłem informacji są wywiady narracyjne, jakie przeprowadziliśmy. Dzięki nim po pierwsze, rekonstruujemy historię zespołu, znaczenia jakie nadają swojej pracy i subkulturze, z której się wywodzą. Po drugie, ukazujemy obecną aktywność wokół *The Analogs*, jak *Projekt Pudło* czy prace z młodzieżą z ośrodków wychowawczych. Materiał z wywiadów konfrontujemy i wzbogacamy danymi z innych źródeł (inne wywiady, filmy dokumentalne, artykuły);
- etap czwarty, stanowi końcowy element projektu, w którym splatamy poszczególne teksty w jedną zwartą narrację wokół *The Analogs* i ich publicznych pedagogii. Stanowi on nie tyle proste złączenie, co ponowne napisanie i ponowną (re)interpretację całego opracowanego materiału.

Etap pierwszy i drugi przyniesie jako efekt serię artykułów poświęconych wyodrębnionym tematom. Etap trzeci – teksty dotyczące działalności społecznej. Etap czwarty zakończy się publikacją zwartą zawierającą historię zespołu, przekaz ich muzycznej oraz społecznej działalności. Publikacja zwrta dopełniać się ma z opublikowanymi wcześniej tekstami, nie zaś stanowić zbiór wcześniejszych artykułów. W zamyśle ma ona stanowić nie tylko opis i analizę publicznych pedagogii, ale ma być elementem tychże. Pisząc o punku stajemy się punk-pedagogami. Zańko określa tym mianem „facylitatora oporu, zachęcającego odbiorców-uczniów do dociekań, stawiania pytań, kontestacji i twórczości czerpiącej głównie z etosu DIY («Zrób to sam»)” (Zańko, 2020, s. 250).

W trakcie realizacji projektu planowane są seminaria i konferencje powiązane z publicznymi pedagogiami The Analogs. Planowana jest też działalność popularyzatorska zwłaszcza związana z wymiarem społecznym działania grupy.

Realizacja projektu odbywa się elastycznie. Pisząc to wprowadzenie jesteśmy w połowie etapu pierwszego, jednocześnie pracując nad etapem drugim z częścią tekstów i nad początkiem etapu trzeciego. Elastyczność wiąże się też z pracą z materiałem – podczas projektu wyłaniają się nowe tematy, nowe perspektywy. Nieustannie The Analogs nas zaskakuje. Wynika to nie tylko z dynamiki pracy naszego zespołu, ale też wymagań odnośnie do pracy akademickiej oraz dostępu do materiałów i osób.

BIBLIOGRAFIA

- Brady, J.F. (2006). Public pedagogy and educational leadership: Politically engaged scholarly communities and possibilities for critical engagement. *Journal of Curriculum and Pedagogy*, 3(1), 57–60. <https://doi.org/10.1080/15505170.2006.10411575>
- Burzyńska, A. (2013). *Dekonstrukcja, polityka i performatyka*. Univeristas.
- Dale, P. (2012). *Anyone Can Do It: Empowerment, Tradition and the Punk Underground*. Burlington.
- Dąbrowska-Lyons, A. (2021). *Polski Punk. 1978–1984*. Zima & W Moich Oczach.
- Giroux, H.A. (2011). *On critical pedagogy*. Continnum.
- Guy, T.C. (2007). Learning who we (and they) are: Popular culture as pedagogy. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 115, 15–23. <https://doi.org/10.1002/ace.263>
- Herrmann, A.F. (2013). Daniel Amos and Me: The Power of Pop Culture and Autoethnography. *The Popular Culture Studies Journal*, 1(1/2). 6–17.
- Jakubowski, W. (2002). Kultura popularna jako obszar refleksji pedagogicznej. W: W. Jakubowski, E. Zierkiewicz (red.), *Edukacyjne konteksty kultury popularnej* (s. 11–22). Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Jakubowski, W. (2016). Pedagogika popkultury – prolegomena. W: W. Jakubowski (red.), *Pedagogika kultury popularnej – teorie, metody i obszary badań* (s. 15–27). Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Jakubowski, W. (2021). *Edukacja w popkulturze. Popkultura w edukacji*. Oficyna Wydawnicza Impuls.

- Jubas, K., Taber, N., Brown, T. (2015). Introduction: Approaching Popular Culture as Pedagogy. W: K. Jubas, N. Taber, T. Brown (red.), *Popular Culture as Pedagogy*. Sense Publisher.
- Kozyr-Kowalski, S. (2004). *Socjologia, społeczeństwo obywatelskie i państwo*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Malewski, M. (2010). *Od nauczania do uczenia się*. DSW.
- Manning, J., Adams, T.E. (2015). Popular Culture Studies and Autoethnography: An Essey on Method. *The Popular Culture Studies Journal*, 3(1&2), 186–221. <http://mpcaaca.org/wp-content/uploads/2015/09/PCSJ-Volume-3-Issues-12.pdf>
- Melosik, Z., Szkudlarek, T. (1998). *Kultura, tożsamość i edukacja – migotanie znaczeń*. Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Melosik, Z. (2010). Kultura popularna, walka o znaczenia i pedagogika. W: A. Gromkowska-Melosik, Z. Melosik (red.), *Kultura popularna. Konteksty teoretyczne i społeczno-kulturowe* (s. 9–26). Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Morris, D. (2012). Pedagogy in Catastrophic Times: Giroux and the Tasks of Critical Public Intellectuals. *Policy Futures in Education*, 10(6), 647–664. <https://doi.org/10.2304/pfie.2012.10.6.647>
- Rajnerowicz, K. (2019). *Nie będzie żadnej rewolucji*. Wydawnictwo Krytyki Politycznej.
- Rauszer, M. (2020). *Bękart pańszczyzny*. RM.
- Salvio, P.M. (2017). *The Story-takers. Public Pedagogy, Transitional Justice, and Italy's Non-violent Protest against the Mafia*. University of Toronto Press.
- Sandlin, J.A., Schultz, B.D., Burdick, J. (2010). Understanding, Mapping, and Exploring the Terrain of Public Pedagogy. W: J.A. Sandlin, B.D. Schultz, J. Burdick (red.), *Handbook of Public Pedagogy* (s. 1–6). Routledge.
- Way, L. (2021). Punk is just a state of mind: Exploring what punk means to older punk women. *The Sociological Review*, 69(1), 107–122. <https://doi.org/10.1177/0038026120946666>
- Zańko, P. (2020). *Pedagogie oporu*. Oficyna Wydawnicza Impuls.